

Presentació

Àngels Mach i Buch

Presidenta de la Societat Andorrana de Ciències i farmacèutica

Aquesta publicació és el llibre número 111 editat en solitari des del 1983, junt als 3 llibres i 32 revistes d'Àgora i 34 amb altres entitats. I la número 56 amb ISBN de la SAC com a editora (dígít 61).

Conté, en format diferenciat, d'una banda, els nou articles i dues taules rodones del 34è Cicle de conferències del 2018 i, d'altra banda, els articles presentats en els 12ns Debats de recerca, a l'entorn de l'energia, que es coorganitzen entre la SAC i el departament de Recerca del ministeri d'Educació i Ensenyament Superior.

Els 550 anys de la mort de Johann Gutenberg i els 50 anys del primer trasplantament de cor són les dues efemèrides per commemorar el 2018, segons l'acord de l'assemblea ordinària de la SAC.

És obvi que era necessari celebrar l'invent de la impremta, que pràcticament fins ara s'ha seguit utilitzant arreu del món, atès que la SAC sempre ha volgut deixar traça dels actes realitzats en forma de llibre.

Gutenberg va pensar a fondre les lletres de l'abecedari per separat en tipus mòbils individuals metàl·lics fets amb un aliatge de plom, estany i antimoni, i va idear un sistema per posar-les una al costat de l'altra i subjectar-les; així podia fer les pàgines més ràpidament i reutilitzar els motllos. A mitjan segle xv, a Europa hi havia una societat burgesa creixent i hi havia demanda de llibres per a l'estudi. Gutenberg es va arruïnar i va ajudar a muntar altres imprentes. Gràcies a ell, durant segles infinitat de persones han pogut estudiar, formar-se, reflexionar i gaudir de la lectura.

Des de l'inici de les seves activitats, la SAC ha estat i està molt lligada a la temàtica de l'àmbit de la salut. L'any 2007, en una de les conferències de la Dra. Itxarone Bilbao i el Dr. Ramon Vilallonga, ja s'havia tractat el tema dels trasplantaments d'òrgans i teixits, en concret dels trasplantaments de fetge. L'any 1905, el Dr. Zirm va fer el primer trasplantament de còrnia. El 1933, Voronoy va fer el primer trasplantament renal, a una noia que estava en coma i que va

sobreviure dos dies. Però els òrgans nous s'havien de poder relligar amb el funcionament de tot l'organisme. Es va haver d'esperar fins al 1954 quan Murray va poder fer un trasplantament renal amb èxit entre bessons univitel·lins. El 1963, Thomas Starzl en una reunió d'experts va presentar 25 casos en què el ronyó inserit era d'un donant viu emparentat genèticament amb un 90% d'èxit.

El 5 de desembre del 1967 a Ciutat del Cap, Christiaan Barnard va fer el primer trasplantament de cor, d'una noia en mort cerebral a un home de 54 anys. Després de deu dies, l'home caminava per l'habitació, però al cap de 18 dies va morir per una pneumònia. Un mes després, el segon trasplantament cardíac va tenir 19 mesos de supervivència.

Commemorant el primer trasplantament de cor volem fer-nos ressò del camí llarg dins la cirurgia i la medicina per ajudar a salvar vides mitjançant aquest procés. L'any 2018 només a Catalunya es van dur a terme 1.149 trasplantaments, que van proporcionar una esperança de vida més llarga als beneficiats gràcies a la generositat de les famílies dels donants. El Dr. Josep Vilanova reflexiona sobre què en sabem, seguidament.

La conferència impartida per Alan Ward sobre la vinya a Andorra entre els segles XII i XIX va posar en relleu la repercussió dels canvis climàtics. Amb la intenció de donar a conèixer tesis doctorals elaborades per investigadors andorrans o sobre Andorra, es va fer la conferència de Fabiola Sofia Masegosa sobre la vida teatral entre el 1900 i el 1970 amb la representació d'una part de l'obra *En terres d'Andorra*, de Jacint Marticella, a càrrec de joves alumnes de l'Escola de Teatre del Comú d'Andorra la Vella; una altra sobre les xarxes personals d'empresadors immigrants i la seva importància, a càrrec de Judith Pampalona, i la darrera, sobre l'edificació en el dret andorrà, a càrrec de Pere Figuereda i Ramon Viñas.

L'aportació de la SAC a la 22a edició de La Massana Còmic fou la conferència que va anar a càrrec de Jordi Coll i Lluís Recasens, *L'Avi*, sobre la censura i els límits de l'humor.

Dins la setmana de celebració de la diversitat cultural es va oferir la taula rodona *Què pot fer Andorra pels refugiats?*, que va moderar Ramon Tena i va tenir les aportacions de Xavier Espot i Zamora, mossèn Ramon Rossell, Maria Creixell, Anna Hernández, Jordi Llansó i Berta Esteve. En la cloenda dels actes del centenari del P. Cebrià Baraut, Jesús Alturo va exposar com l'obra de l'investigador va ser un model per a futurs estudis sobre la història cultural del bisbat d'Urgell. Josep Casadevall va reflexionar sobre les sentències del Tribunal Europeu de Drets Humans i els seus efectes.

L'efemèride sobre la impremta, aprofitada per fer una taula rodona amb impressors, editors i llibreters per analitzar la situació actual, va aplegar Guillem Malbec, Josep Rodríguez, Josep Dallerès, Júlia Fernández i Anna Riberaigua, amb Antoni Pol i Solé com a moderador.

Jordi Castellví va presentar el vessant antropològic de la fabricació de paper al molí de Capellades.

Finalment, la conferència de Carles Riba sobre el nou model energètic ens porta al tema dels 12ns Debats de recerca, atès que la sostenibilitat en el camp de l'energia és una preocupació creixent, de faixa o caixa.

El tema dels Debats va ser *Energia i recursos naturals, treballant pel futur* i va incloure la conferència plenària de Jordi Llorca i Piqué, de la UPC, sobre la transició energètica del segle XXI. Les ponències presentades per Albert Moles i Betriu, M. Jesús Lluelles i Larrosa, Ramon Copons i Llorens, Xavier Fonoll i Almansa, Guillem Francisco i Giné i Marc Pons i Pons amb

Bruno Bartolomé i Levos van presentar, respectivament, els projectes de FEDA, l'impacte de Fhasa en la societat andorrana, els projectes del Cenma, el projecte de transformació de residus orgànics en productes energètics que es realitza a la Universitat de Michigan, l'aprofitament solar en cobertes dels edificis, que és un projecte de l'OBESA i Actuatech, i el projecte de sensors per controlar l'energia en les escoles que es realitza amb el MIT.

La taula rodona sobre energia, amb la participació de Jordi Brescó i Ruiz, Javi Gómez i Vargas i Carles Miquel i Garcia, va cloure els debats de recerca, que van ser moderats per Marta Fonolleda i Riberygua.

Com és habitual, el llibre de conferències i debats de recerca conté una col·lecció fotogràfica que complementa amb l'art el contingut científic de la publicació. Les fotografies del *recull Vall del Madriu-Perafita-Claror*, del fotògraf Àlex Tena, posen el contrapunt artístic i emocional a la publicació.

Agraïm l'esforç de tots els conferencians i dels ponents per la doble feina altruista de preparar l'acte i escriure'n el contingut.

També volem donar les gràcies a les institucions que ens ajuden a fer possible el cicle de conferències, el Ministeri de Cultura, el Comú d'Andorra la Vella, Crèdit Andorrà, l'Institut d'Estudis Catalans i l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears. I en els Debats de recerca, el Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior i Morabanc.

I cal recordar el suport de les associades i associats a la SAC, veritable motor que fan millorar i sostenen les activitats que es duem a terme i que queden reflectides en aquest volum.

